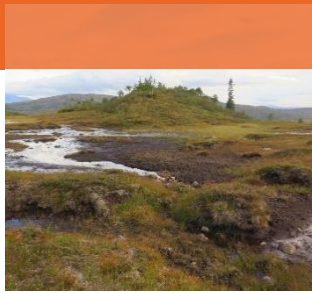

Naturforhold, naturverdier og fysiske inngrep i Gråfjellet-Svartåsen-området, Selbu kommune, kartlagt ifbm. mulig utvidelse av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark

Naturforhold, naturverdier og fysiske inngrep i Gråfjellet-Svartåsen-området i Selbu kommune, kartlagt ifbm. mulig utvidelse av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark

Forfattere: Tom H. Hofton

Publisert: 14.11.2025

Antall sider: 21 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Trøndelag

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Hofton, T. H. 2025. Naturforhold, naturverdier og fysiske inngrep i Gråfjellet-Svartåsen-området, Selbu kommune, kartlagt ifbm. mulig utvidelse av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark. Biofokus rapport 2025-124. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Fra undersøkelsesområdet. Alle fotos Tom H. Hofton.

Biofokus rapport 2025–124

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-571-2

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag foretatt naturfaglige registreringer i Gråfjellet-Svartåsen-Prestøyvollen-området i Selbu kommune, Trøndelag fylke, på vestsiden av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark. Inge Hafstad har vært vår kontaktperson hos oppdragsgiver. Tom H. Hofton har utført alle deler av arbeidet. Arbeidet er ett av tre delprosjekter, der liknende arbeid også er utført i forbindelse med aktuell utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i Lierne (Gaarder, Hofton & Khalsa 2025) og innlemmelse av Grøvelsjøen naturreservat i Femundsmarka nasjonalpark i Engerdal (Innlandet) (Blindheim & Gammelmo 2025).

Oslo, 14. november 2025

Tom H. Hofton

Sammendrag

Biofokus (ved Tom H. Hofton) har på oppdrag for Statsforvalteren i Trøndelag kartlagt naturforhold, artsmangfold, naturverdier og inngrep i et 1880 daa stort område ved Gråfjellet-Svartåsen i Selbu kommune, grensende inntil Skarvan-Roltdalen nasjonalpark, ifbm. at området er vurdert innlemmet i nasjonalparken.

Området består av ei sørvendt lside mellom store våtmarker i Stråsjøen naturreservat i nedkant, den lave åsen Svartåsen i nordvest, og Gråfjellet oppe i snaufjellet i nordøst. Området dekkes av vanlige nordboreale og lavalpine naturtyper; med mye myr, glissen småvokst fjellskog av bjørk og spredt gran, åpen fjellhei og øverst eksponerte fjellrabber. Vegetasjonen er i hovedsak fattig, med mindre innslag av (svakt) rikere myrvegetasjon, kildesig og svakt utviklet lågurt-bjørkeskog i øvre del.

Naturverdiene er begrenset – området innehar vanlige naturtyper som er vidt utbredt både innenfor og utenfor verneområder i midtre og indre Trøndelag (men med tre rødlistede naturtyper (alle NT, alle vidt utbredt), og artsmangfoldet er ordinært (uten påviste rødlistearter, foruten muligens rabbestarr (NT)). Området er imidlertid i stor grad uberørt (av inngrep finnes ei hytte lengst i sørvest, og enkelte stier), og i kraft av å utgjøre et mindre areal lite påvirket natur, vil området kunne bidra til å øke de samlede naturverdiene i nasjonalparken (dog i beskjeden grad).

Innhold

1	Innledning	6
1.1	Bakgrunn	6
1.2	Oppdrag og undersøkelsesområde	6
2	Metode	8
2.1	Datainnsamling	8
2.2	Kunnskapsgrunnlag	8
3	Naturen i undersøkelsesområdet	9
3.1	Naturgrunnlag	9
3.2	Naturtyper og vegetasjon	10
3.3	Artsmangfold	10
4	Fysiske inngrep og annen påvirkning	17
5	Naturverdier	20
6	Referanser	21

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

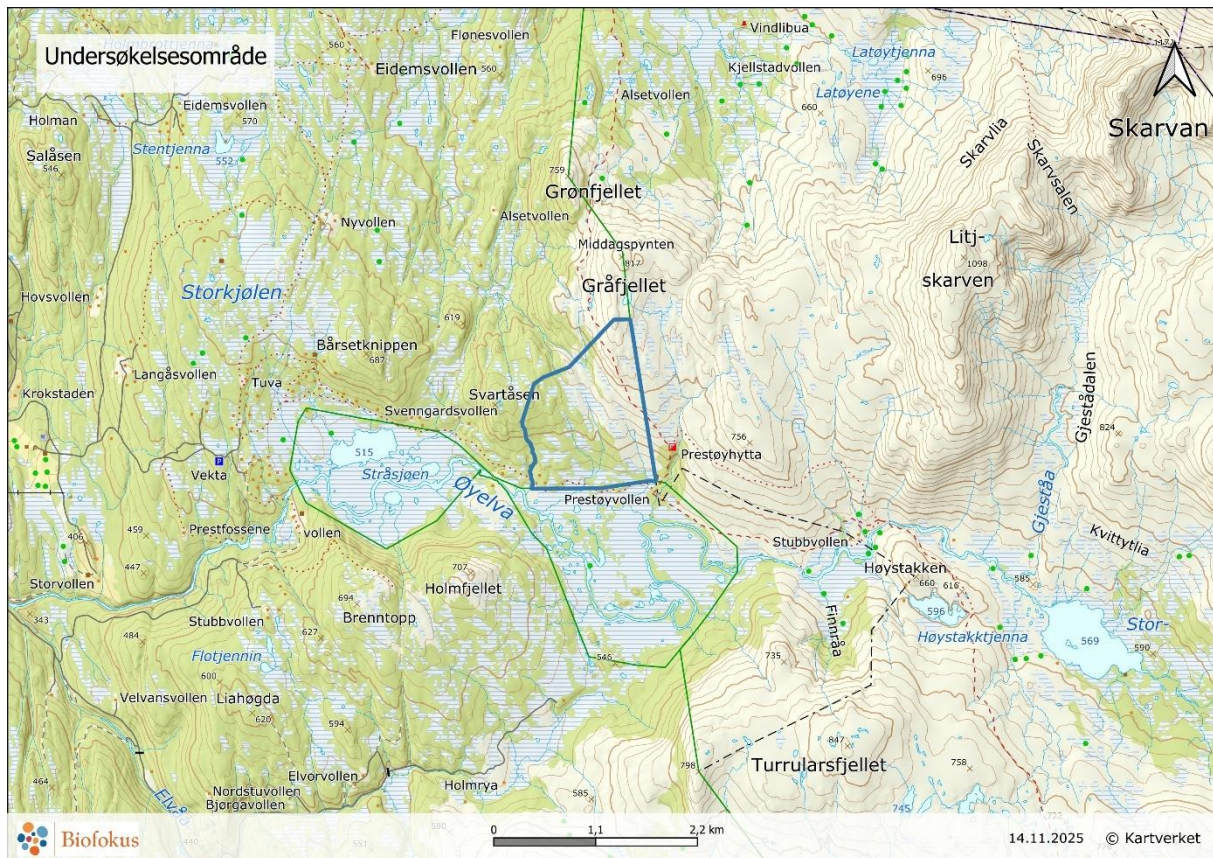
Statsforvalteren i Trøndelag arbeider med supplerende vern av verdifull natur i fylket. Prosjektet som her rapporteres er en del av Statsforvalterens arbeid med å [bevare verdifull natur i nasjonalparker](#). Som grunnlag for verneprosessene er det behov for oppdatert kunnskapsgrunnlag om naturverdier og tilstand (inkludert inngrep) i kandidatområdene. Dette gjelder både generelle naturforhold og naturtyper, forekomst av rødlistede naturtyper og arter, samt annet naturmangfold, samt i hvor stor grad områdene er påvirket av fysiske inngrep. Kartleggingen av Gråfjellet-Svartåsen i Selbu inngår som ett av tre delprosjekter som Biofokus og Miljøfaglig Utredning har utført i 2024-2025, der liknende arbeid også er utført i forbindelse med aktuell utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark i Lierne (Gaarder, Hofton & Khalsa 2025) og innlemmelse av Grøvelsjøen naturreservat i Femundsmarka nasjonalpark i Engerdal (Innlandet) (Blindheim & Gammelmo 2025).

1.2 Oppdrag og undersøkelsesområde

Oppdragsbeskrivelsen fra Statsforvalteren var følgende:

Utarbeidelse av en befaringsrapport for hele utvidelsesområdet. Området på 1880 daa ligger i Selbu kommune (se fig. 1).

- i. Rapporten skal gi en overordnet beskrivelse av natur- og verneverdiene i utvidelsesområdet, samt beskrive inngrep som bygninger, veier, annen infrastruktur, mv.*
- ii. Det skal legges ved bilder av alle inngrep i området.*
- iii. Artsfunn som blir registrert i forbindelse med befaringen skal inngå i befaringsrapporten.*
- iv. Artsdata skal gjøres tilgjengelig i Artsdatabankens artskart, enten via museale databaser eller artsobservasjoner.*

Figur 1. Undersøkellesesområdet (blått omriss), tilgrensende Skarvan-Roltdalen nasjonalpark i øst, og Stråsjøen-Prestøyan naturreservat i sør.

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Kartleggingstema

Arbeidet har omfattet kartlegging og beskrivelse av:

- Generelle naturforhold i området.
- Naturtyper (på overordnet nivå), inkl. forekomst av rødlistede naturtyper ihht. Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken 2018).
- Rødlistearter ihht. Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) og andre forvaltningsrelevante arter.
- Fremmede arter.
- Fysiske inngrep (bygninger, veier, stier, etc.).
- Naturverdier av relevans for oppdraget.

Viktige datakilder

Tilgjengelige naturdatabaser, litteratur og evt. andre kilder er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området, bl.a. Naturbase og Artskart, samt flybilder.

Feltarbeid

Feltarbeidet ble utført av Tom H. Hofton 31.8.2025. Forholdene var gode, med pent, lettskyet oppholdsvær, og relativt tørt i marka. Tidspunktet på året er gunstig for kartlegging av sopp, lav og moser, og også karplanter er rimelig greit å fange opp (dog noe seint på året, siden mye av karplantevegetasjonen er avblomstret).

Artsregistreringer

Artsregistreringer følger vanlig, anerkjent metodikk for disse. Artsfunn er registrert i Biofokus' sin artsfunn-database BAB (BiofokusArtskartleggingsBase), hvorfra funn eksporteres direkte til Artskart via GBIF (Global Biodiversity Information Facility).

2.2 Kunnskapsgrunnlag

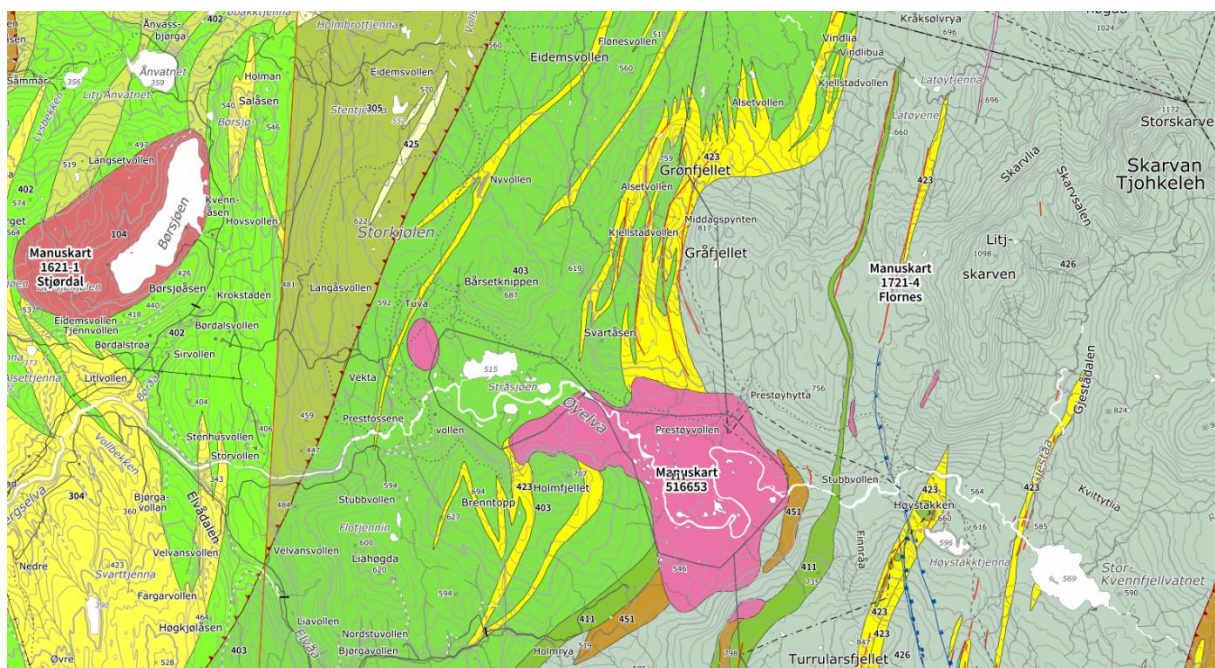
Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i undersøkelsesområdet mht. relevante tema for denne rapporten (naturtyper, vegetasjon, arts mangfold (karplanter, moser, sopp, lav)) anses som ganske godt. Det meste av dette er bygd på egne undersøkelser i 2025, og det er i liten grad funnet relevant informasjon om området i andre kilder. I Artskart ligger kun noen få fugleobservasjoner gjort i 2018 og 2019 (jaktfalk, kongeørn, fjellvåk, lirype, varsler), samt firfisle, og et grovt stedfestet funn av rabbestarr (*Carex glacialis*) (NT) gjort av Tore Ouren i 1957 «Sørsiden av Gråfjell, nær herredsgrensen».

3 Naturen i undersøkelsesområdet

3.1 Naturgrunnlag

Berggrunn

Området ligger innenfor det geologiske Trondheimsfeltet. Berggrunnen i området består av nord-sør-gående belter av (fra øst mot vest) glimmergneis (grågrønt i kartet under), kvartsitt (gult) og hornblende-glimmerskifer (grønt) (fig. 2). Av disse kan førstnevnte og sistnevnte ha kalkførende lag. Dette gir seg i moderat grad utslag i vegetasjonen i området.

Figur 2. Utsnitt fra geologisk kart som viser berggrunnen i og omkring undersøkelsesområdet (fra NGU 2025).

Klima

Området ligger i nordboreal og lavalpin bioklimatisk sone (fordeling ca. 65/35%), og i grensesonen mellom svakt og klart oseanisk seksjon (O1-O2) (Moen 1998). Klimaet i området kan beskrives som «moderat oseanisk», med relativt kjølige somre og moderat kalde vintre, og med relativt mye nedbør året rundt (og store snømengder vinterstid).

Topografi

Området strekker seg fra myrflater på ca. 535 moh. i nordkanten av de store våtmarksområdene Prestøyan (i Stråsjøen-Prestøyan naturreservat) i dalbunnen, via ei nokså slak sørvendt lise, nordover og oppover til Svartåsen (670 moh.) i vest og snaufjellet på sørkanten av Gråfjellets langstrakte fjellrygg (795 moh.) i øst-nordøst. Mellom Gråfjellet og Svartåsen ligger en grunn dalsenkning med en del myr. Lisida er for det meste relativt slakt hellende, men med temmelig bratte vestvendte skrenter i flere «etasjer» oppover mot snaufjellet i nordøst. Flere mindre, grunne bekkesøkk faller ned lia.

3.2 Naturtyper og vegetasjon

Hele området har mer eller mindre vanlige nordboreale (storparten) til lavalapine (øverst, nordøstre del) naturtyper for høydelaget og regionen.

Terrenget under skoggrensa veksler mellom åpen myr, lave rabber med bjørkekratt og åpen fjellhei, samt usammenhengende mindre felt med glissen fjellbjørkeskog (med krokete, lave trær) iblandet spredtstående gran og grankratt.

Mye areal i lisida er **myr**. Store deler er bakkemyr, på slakere mark i øvre del inngår også noe bløtere flatmyr, nedbørsmyr og så vidt antydning til strengmyr, og enkelte myrpartier er mosiakkartete med starrbelter, torvmosedominert felt, tilnærmet nakne torvmarksfelt uten vegetasjon, og småpytter. I øvre del av lia, langs noen av bekkesigene ut fra myrene, har vannsigene stedvis erodert seg nokså dypt ned i torvjorda (som trolig er temmelig dyp i mye av lisida). Myrarealene i nedre og midtre deler av lia er helt dominert av fattigmyr. Her er litt rikere/intermediær myrvegetasjon begrenset til smale dråg langs bekkesøkk, med arter som blåknapp, tepperot, sveltull, sveltstarr, slåttstarr, tettegras, myrfiol. Først helt nederst, i kantene ut mot Prestøyan, kommer det inn rikmyrsvegetasjon. I øvre del av lia er det tydeligvis mer kalkrikt, her finnes en del usammenhengende areal svakt utviklet rikmyr og halvrike kilde-/sigevannshellinger. Blant registrerte arter i rikmyrspartier kan nevnes dvergjamne, jåblom, bjønnbrodd, gulstarr, hårstarr, gulsildre, harerug.

Skog er dårlig utviklet i området. Lavvokst og ofte krattaktig bjørkeskog dekker en del areal på fastmark i lisida (blåbærskog og bærlyngskog). Gran inngår mest som spredtstående enkelttrær og småkratt, mens furu er svært få. I deler av de bratte vestvendte skrentene i nordøst, med gunstig/lunt lokalklima og litt rikere berggrunn, står «halvrik» lavvokst og tett bjørkeskog. Her er også små bratte, svakt utviklete «sørberg-fragmenter» med lågurtskog i tilknytning til solvarme bergskrenter, samt rikere våte sig og bekkedråg nedenfor (svakt utviklet høgstaudeskog, og kildevegetasjon i smale kantsoner). Av arter er her påvist bl.a. rosenrot, teiebær, engsyre, skogstorkenebb, fjellfiol, fjellmarikåpe, fjellburkne.

Fjellvegetasjonen over tregrensa er tilnærmet utelukkende fattig, her er fattige rabber med en del eksponerte berg, og fattig lyng-leside-vegetasjon. Typiske arter her er dvergbjørk, røsslyng, krekling, fjelljamne, stivstarr, rabbesiv, heigråmose. Snøleier ble ikke observert i undersøkelsesområdet. Øverst i området, mot Gråfjellet, er terrenget opprevet med mye småtopografi i form av grunne bekke«kløfter», små rabber med små skrenter, etc.; terrenget er nokså typisk for erodert kalkrik berggrunn – men også her er vegetasjonen (helt) fattig, tilnærmet uten kalkindikatorer. For øvrig synes bjørk å være i ekspansjon i høyden; nyetablerte lave småbusker av fjellbjørk ble sett en del steder over skoggrensa.

Av rødlistede naturtyper forekommer «Fjellhei, leside og tundra» (NT) og «Rabbe» (NT) begge relativt vanlig over tregrensa i nordøstre del av området. Dette er nasjonalt vanlige og vidt utbredte naturtyper, som er rødlistet pga. klimaendringer. Sparsomt finnes også «Nedbørsmyr» (NT) i dalsøkket øverst i lia.

3.3 Artsmangfold

Områdets naturgrunnlag og naturtyper gir i utgangspunktet grunnlag for et relativt ordinært arts mangfold mht. karplanter, moser, sopp og lav, med svakt potensial for sjeldne/spesialiserte/rødlistede arter. Det ble da heller ikke påvist noen rødlistearter av sopp, lav, karplanter eller moser under kartleggingen i

2025, og fra tidligere er kun kjent et funn av rabbestarr (*Carex glacialis*) (NT) fra nærområdet (kan være så vidt innenfor, eller litt øst for, undersøkelsesområdet) (Artskart 2025). Potensialet for forekomst av rødlistearter som ennå ikke er påvist, vurderes som beskjedent, selv om enkelte slike kan forekomme (da først og fremst trolig vanlige fjellarter av karplanter, rødlistet pga. klimaendringer). Samlet sett vurderes artsmangfoldet i området som ordinært, og relativt fattig.

Figur 3. Fra nederste del av lia, med mye myr som flater ut mot de store våtmarkene Prestøyan-Øyelva.

Figur 4. Lisida i området har en åpen karakter, med vekslings mellom myr, glissen skog og åpne rabber.

Figur 5. Intermediær myrvegetasjon er i nedre deler begrenset til smale soner i forsenkninger.

Figur 6. Fra sørvestsiden av Gråfjellet, der bratte vestvendt skrenter faller ned mot myrdrag i dalsøkket.

Figur 7. Mosaikkartet myr i dalsøkket mellom Gråfjellet og Svartåsen.

Figur 8. Lommer med tettvokst fjellbjørkeskog oppunder vestvendte skrenter nordøst i området.

Figur 9. Rikmyr er sjelden i området, men noen mindre partier finnes i øvre del, i underkant av bratte vestvendte skrenter.

Figur 10. Innunder lune, vestvendte skrenter under Gråfjellet er det små lommer med halvrik, svakt utviklet sørbergvegetasjon.

Figur 11. Åpen, fattig fjellhei dekker mye areal i midtre og øvre del av området.

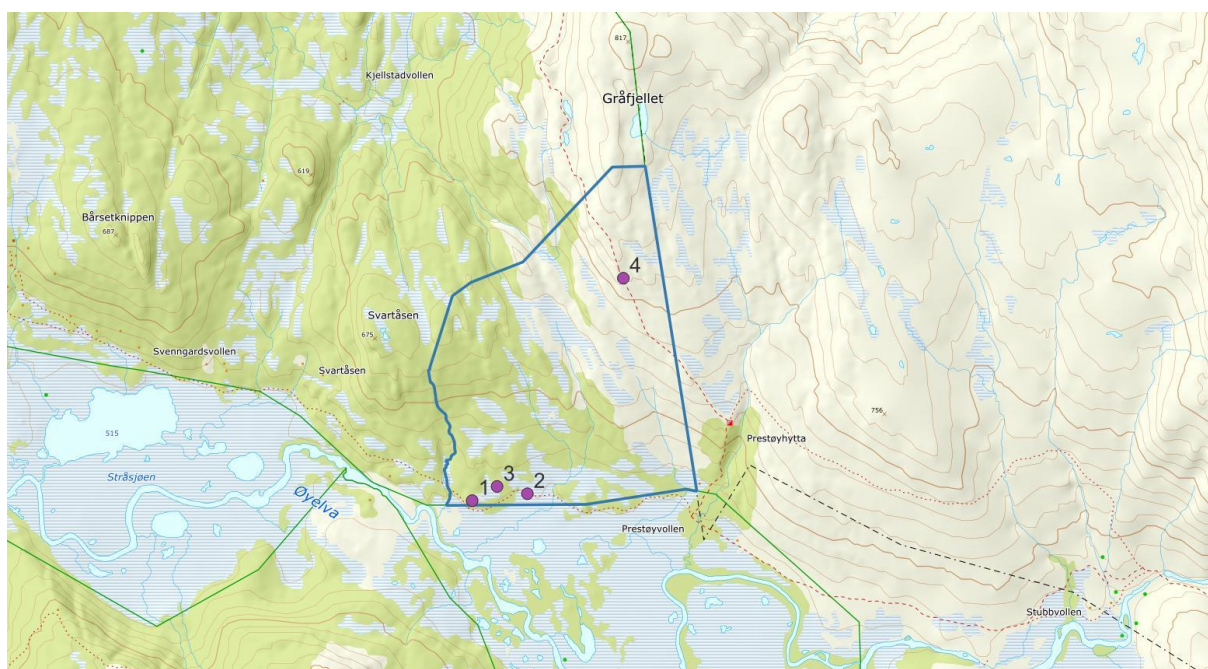

Figur 12. Parti opp mot Gråfjellet, med eksponerte berglendte rabber og lesider på kantene, med fattig fjellvegetasjon.

4 Fysiske inngrep og annen påvirkning

Det meste av undersøkelsesområdet er uberørt av fysiske inngrep. Eneste inngrep av betydning er ei hytte med tilhørende anneks, uthus, flaggstang og ei lita vindmølle helt nederst sørvest i området (inngrep 1, jf. fig. x). Langsmed området helt nederst går det en «ny» sti med enkelte klopper over våte partier (inngrep nr. 2), en eldre stitrasé noen få meter høyere opp og enda litt høyere opp en trasé merket med ca. 2,5 meter høye trepåler (men ikke tråkk/spor i marka her, kanskje eldre skuterløype?) (inngrep nr. 3). Oppe i snaufjellet i nordøst går en T-merket sti med noen lave steinvarder fra DNT-hytta Prestøyhytta og nordover på vestsiden av Gråfjellet (inngrep nr. 4). Stiene er moderat brukt, med noe, men ikke vesentlig, terrengslitasje, og i undersøkelsesområdet går nevnte stier for det meste på tørt/tråkksterkt terreng (klopper er delvis lagt på våte partier langs stien nederst i lia).

Fig. 13. viser beliggenheten av inngrepene, og fig. 14-17 fotografier av disse.

Figur 13. Registrerte inngrep i undersøkelsesområdet (blått omriss), tilgrensende Skarvan-Roltdalen nasjonalpark i øst, og Stråsjøen-Prestøyan naturreservat i sør.

Figur 14. Nederst sørvest i området ligger ei hytte.

Figur 15. Nederst sørvest i området ligger ei hytte.

Figur 16. En relativt velbrukt sti, som i våte partier er kloppet, går gjennom området nederst.

Figur 17. Litt ovenfor nevnte hytte, står en del høye trepåler i terrenget.

5 Naturverdier

Undersøkelsesområdet innehar natur som er vanlig på store arealer i midtre og indre deler av Trøndelag, både innenfor og utenfor verneområder, med fattige til intermediære og svakt rike nordboreale og lavlapine naturtyper. Artsmangfoldet er typisk for denne type natur i regionen, og må beskrives som relativt fattig, uten påviste rødlistearter/spesialiserte/sjeldne arter. Området har således ingen spesielle naturverdier å trekke fram mht. naturtyper eller arts mangfold, og det innehar heller ikke natur eller naturkvaliteter som ikke er godt representert innenfor eksisterende Skarvan-Roltdalen nasjonalpark.

Imidlertid er området tilnærmet uberørt av inngrep, og framstår som et stykke «intakt» natur. Økt areal lite påvirket natur – også av ordinære, vanlige naturtyper – fanget opp i verneområder, utgjør imidlertid en positiv naturverdi, som bidrar til økt økologisk funksjonalitet (økt areal er i så måte alltid positivt for store, lite påvirkete naturområder), og økt bæreevne for arealkrevende arter.

6 Referanser

Artsdatabanken & GBIF Norge 2025. Artskart, internett. <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Artsdatabanken 2018. Norsk rødliste for naturtyper 2018:
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Blindheim, T. & Gammelmo, Ø. 2025. Naturverdier i Grøvelsjøen naturreservat. Biofokus-rapport 2025-101. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Gaarder, G., Hofton, T. H. & Khalsa, S. 2025. Naturtyper, naturverdier og fysiske inngrep på Lifjellet i Lierne kommune i 2025, kartlagt ifbm. mulig utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Miljøfaglig Utredning rapport 2025-90

Miljødirektoratet. 2025. Naturbase, internett.
<http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Natur-base>

NGU 2025. Berggrunnskart. https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

Biofokus

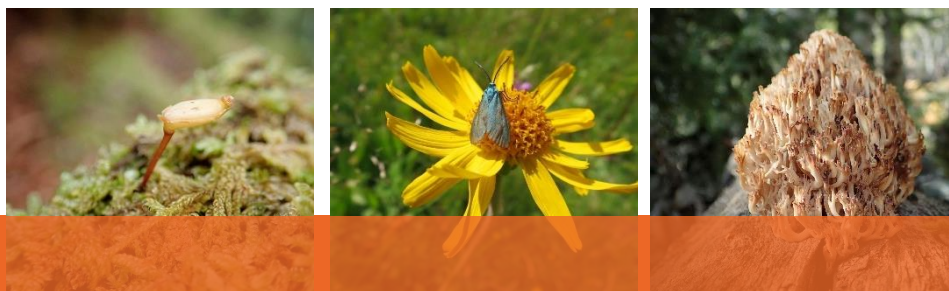
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2025–124
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-571-2

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no